

Usposabljanje DŽ drobnica 2018

Ravnanje z živalmi

Mag. Marjeta Ženko,
univ.dipl.inž.zooteh

Vodenje podatkov za uspešno rejo

- Osnovno vodenje podatkov predpisuje zakonodaja
- Pravilnik o identifikaciji in registraciji drobnice
- Individualno označimo živali, starejše od 9 mesecev
- Vse živali označimo pred odhodom iz kmetije
- Jagnjeta/kozličke za zakol označimo s SIŠ
- Živali spremlja Spremni list za drobnico

OZNAČITEV DROBNICE

DO STAROSTI 9 (6) MESECEV oz. pred premikom

- 1. Rumena oglata ušesna znamka "MKGP" v obe ušesi
(ali znamka v desno uho + tetoviranje v levo uho oz. repno gubo)
- 2. Jagnjeta in kozliči, namenjeni za zakol do starosti 9
mesecev - ena rumena okrogla ušesna znamka (SIŠ)
- 3. Živali, vključene v kontrolo porekla in proizvodnje so lahko označene v eno uho z
znamko, v drugo tetovirane, kote tetovirane v repno gubo

PREMIKI DROBNICE - SPREMNI LIST

- Kopiji **ODHOD** in **PRIHOD** se uporabita kot obrazca za sporočanje premikov; prodajalec in kupec ju oddata veterinarski organizaciji oz., če imata dostop do internetne aplikacije Volos, sama registrirata premik v CRD.

- Rok za priglasitev premika je 7 dni po dogodku.

ODHOD - obrazec za sporočanje premika ovc in koz		Številka spremnega lista: 9 1 5 3 8 5 6							
Ta obrazec mora oddajatelj živali posredovati poskušeni organizaciji oz. sporočiti odtok živali preko internetne aplikacije VOLOS (za izvetnike, ki imajo dostop) najkasneje v 7 dneh.									
Identifikacijske številke živali in vrste živali: ovce-O, koze-K (obvezno od 1.1.2011 dalje)									
PRIHOD - obrazec za sporočanje premika ovc in koz		Številka spremnega lista: 9 1 5 3 8 5 6							
Ta obrazec mora prejemnik živali posredovati poskušeni organizaciji oz. sporočiti odtok živali preko internetne aplikacije VOLOS (za izvetnike, ki imajo dostop) najkasneje v 7 dneh.									
Identifikacijske številke živali in vrste živali: ovce-O, koze-K (obvezno od 1.1.2011 dalje)									
REPUBLIKA SLOVENIJA MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO, GOZDARSTVO IN PREHAR Številka spremnega lista: 9 1 5 3 8 5 6									
SPREMNI LIST ZA DROBNICO									
Spremeni list spremlja živali ob vsakem premiku z gospodarstva. Izpolni ga oddajatelj živali, prejemnik ga podpisuje. Prejemnik živali prejme original in prvo kopijo (prihoda). Oddajatelj prejme drugo kopijo (odhoda).									
Identifikacijske številke živali in vrste živali: ovce-O, koze-K (obvezno od 1.1.2011 dalje)									
<table border="1"> <tr> <td>O - SI 123456</td> <td>O - SI 678912</td> </tr> <tr> <td>O - SI 345676</td> <td>K - SI 123098</td> </tr> <tr> <td>O - SI 898765</td> <td></td> </tr> </table>				O - SI 123456	O - SI 678912	O - SI 345676	K - SI 123098	O - SI 898765	
O - SI 123456	O - SI 678912								
O - SI 345676	K - SI 123098								
O - SI 898765									
<table border="1"> <tr> <td>Skupno število oddanih živali:</td> <td>ovce</td> <td>4</td> <td>koze</td> <td>1</td> </tr> </table>				Skupno število oddanih živali:	ovce	4	koze	1	
Skupno število oddanih živali:	ovce	4	koze	1					
Podatki o oddajatelju:		Podatki o prejemniku:							
G-MID SI 1 0 0 1 2 3 4 5 6		G-MID SI 1 0 0 2 7 7 5 5 2							
Primek: KLEPEC		Primek: NOVAK							
Ime: PETER		Ime: KAREL							
Ulica, hiš: Vrbnja 4		Ulica, hiš: Hmelje 2							
Pošta: 3420 VISOKO		Pošta: 3420 VISOKO							
Datum oddaje: 11.4. 2010		Datum prejema: 11.4. 2010							
Podpis oddajatelja: Peter Klepec		Podpis prejemnika ali prevoznika: Karel Novak							
Podatki o prevozniku (naziv): Peter Prevoznik									
Registracijska št. prevoznika:		Registrska št. vozila: CE- L6 - 03X							

REGISTER DROBNICE NA GOSPODARSTVU

IZVOD 2010

Na vsakem gospodarstvu, kjer se redi drobnica, je imetnik živali dolžan voditi **REGISTER DROBNICE NA GOSPODARSTVU**. Vsi dogodki za živali morajo biti vpisani čimprej, najkasneje pa v sedmih dneh po dogodku. Enkrat letno je potrebno vpisati tudi podatke o staležu živali. Register drobnice na gospodarstvu je potrebno hraniti vsaj tri leta po zadnjem vpisu v register.

Vodenje podatkov za uspešno rejo

- V register vpišemo vse živali, starejše od 9 mesecev po številkah
- Zabeležimo mesec in leto rojstva !
- Vpišemo prihod, odhod, zakol, pogin
- Vpišemo stalež na dan 1. februar
- Rejci lahko sami pridobijo geslo za vnos v centralni register
- Register je možno voditi v elektronski obliki

Selekcija v lastnem tropu

- izbira določenih lastnosti, ki jih želimo izboljšati
- Odbira živali, ki odstopajo od povprečja
- Pri vseh lastnostih selekcija ni enako uspešna
- Vezane lastnosti in medsebojni vplivi
- Ohranjamo željene lastnosti
- Izločamo nezaželene lastnosti

Selekcija

- Osnova selekcije je **zbiranje podatkov** o živalih in **označitev živali**
- Za vsakega potomca moramo vedeti, katera je mati in kdo je oče
- Beležimo porode, število rojenih mladičev, spol
- Tehtamo porodno težo in odstavitveno težo ali vsaj težo ob prodaji
- Zabeležimo slabe lastnosti pri materah – odvrčanje mladičev
- Opazujemo čredo
- Odbiramo od živali, ki najbolj odstopajo od povprečja pri željenih lastnostih

Vzrok za izločitev

- Slaba plodnost, slabo zdravje, dovzetnost za parazite
- Slabo vime, mastitis, premajhni ali preveliki seski
- Slab prirast mladičev
- Dolga doba med jagnjitvami/jaritvami
- Živali s slabo telesno kondicijo

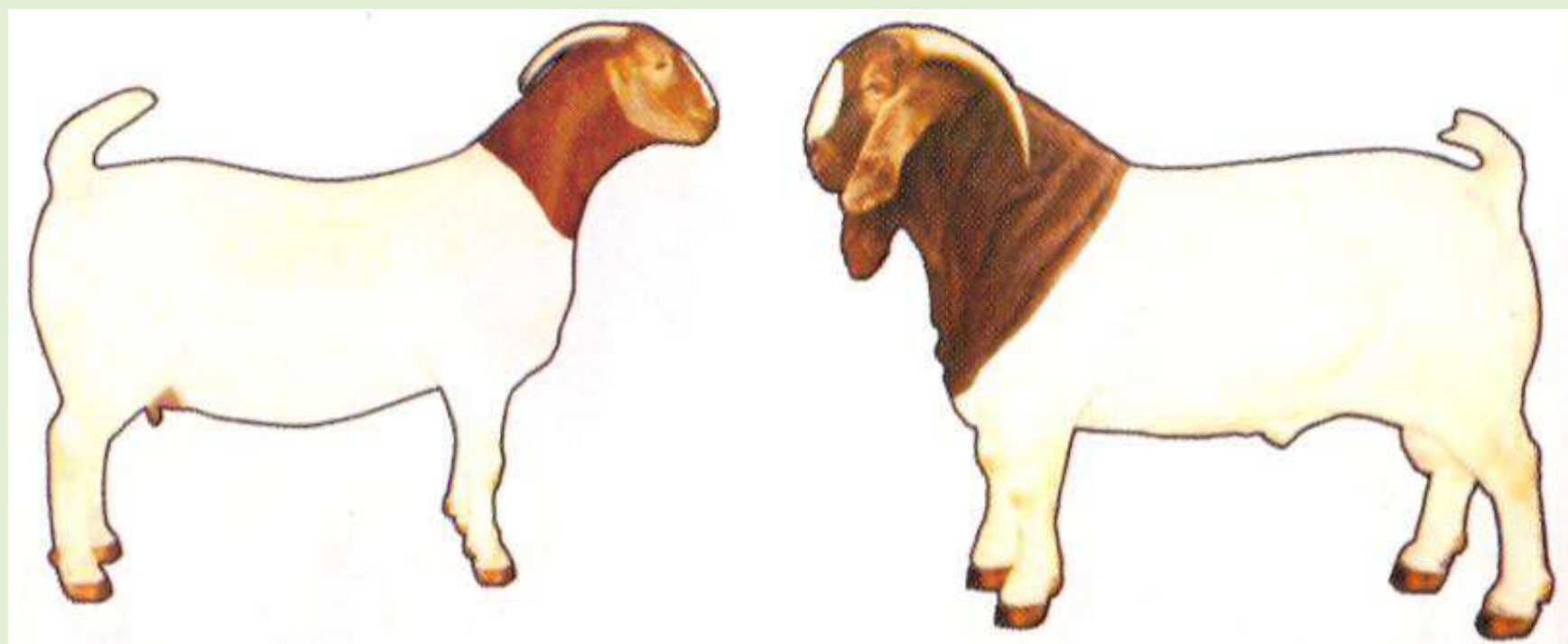
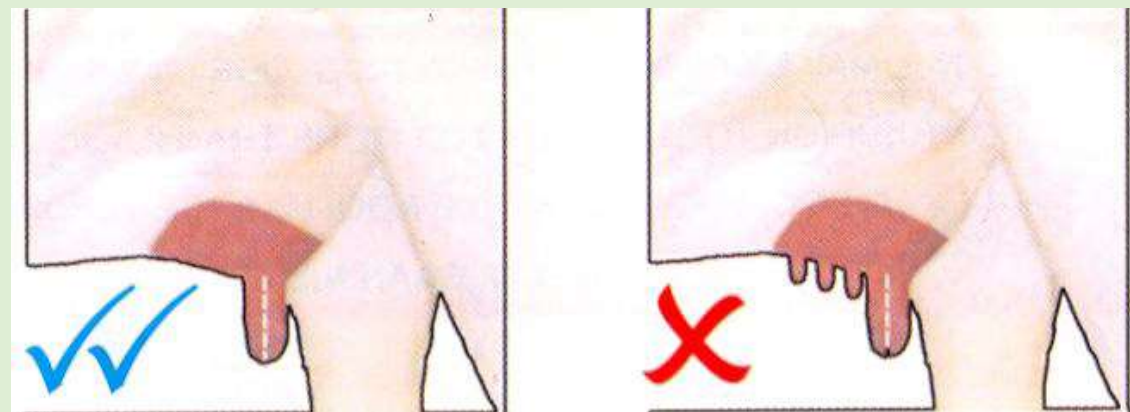
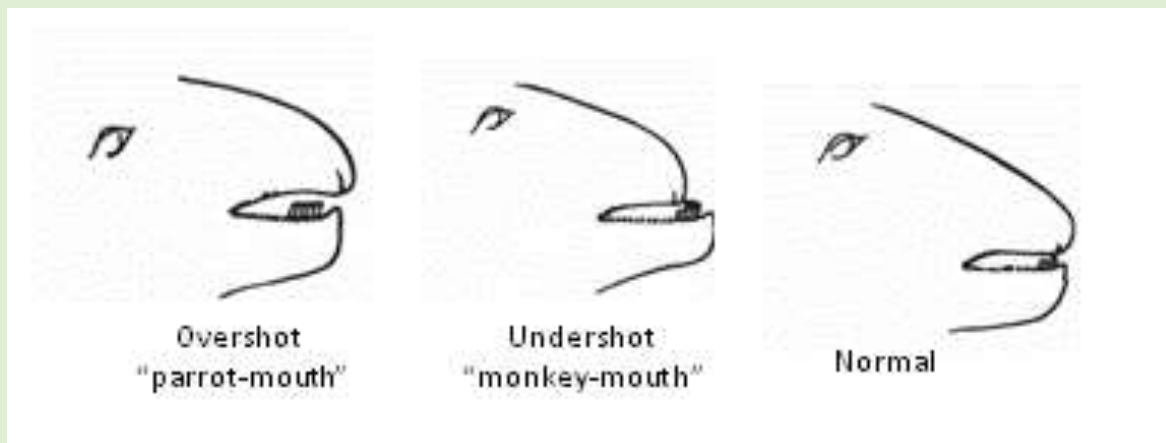
Obnova črede

- Letna obnova črede je med 10 in 20% živali.
- Ovce in koze morajo imeti min. 1 mladiča/leto, željeno povprečje nad 1,5.
- Št. rojenih/število plemenic x 100
- Če tega ne dosežemo, poiščemo vzrok: starostna struktura črede, plemenjak, prehrana, zdravstveno stanje črede

Pomembne lastnosti

- Okvir živali: dolžina, višina, globina trupa, širina križa
- Uleknjenost
- Noge: skočni sklep, biclji, hoja
- Zobje: podaljšana čeljust, prekratka čeljust
- Pri mlečnih živalih vime in passeski
- Pri plemenjakih moda: izenačenost, velikost, razcepljen skrotum
- Kakovost volne

Lastnosti matere

- Odbiramo od živali med 3. in 7. laktacijo
- Poznati moramo lastnosti njenih prednikov
- Upoštevamo telesne lastnosti
- Plodnost
- Temperament
- Materinski nagon
- Prirast njenih mladičev - odstopanje od povprečja

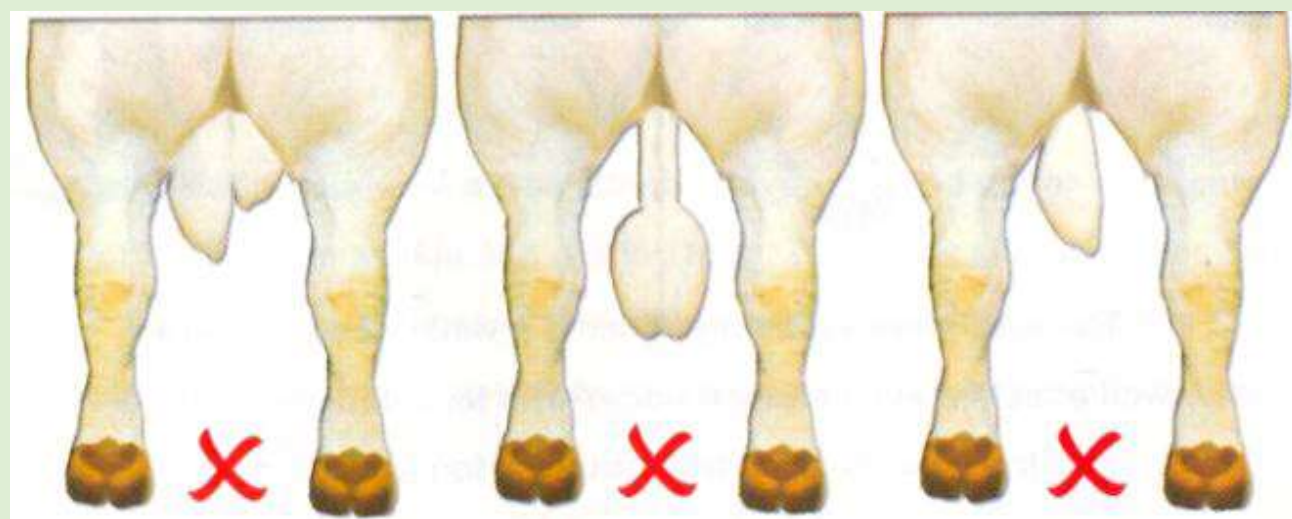
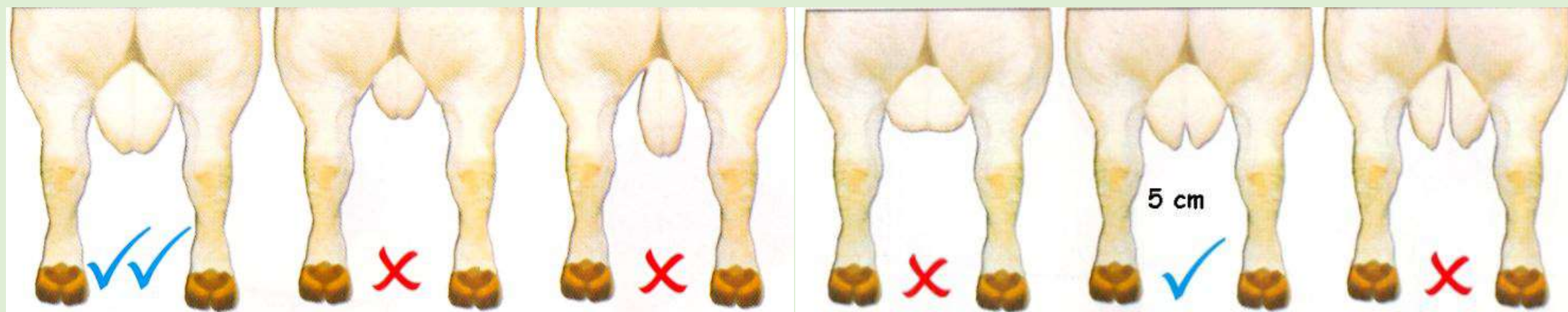
Lastnosti plemenjaka

- Plemenjak doprinese 50% genov vsem potomcem v čredi
- Vpliva na plodnost črede
- Imeti mora vse željene lastnosti pasme
- Poznati moramo lastnosti njegovih staršev
- Odberemo jih pri starosti 3 do 4 mesece
- Pri starosti 8 mesecev že lahko plodi v majhni čredi
- Odrasli plemenjaki lahko plodijo v čredi do 70 ovc ali mesnih koz
- Po 8. letu starosti se libido zmanjša

Pomembne lastnosti

- Obe modi, primerne konsistence, dobro gibljive, primerne velikosti
- Velikost mod vpliva na količino proizvedenega semena.
- Zdrav prepucij in penis
- Pogledamo čeljust
- Noge morajo biti čvrste in zdrave
- Boleče noge zmanjšajo libido
- Živahen temperament – dominanten!

Parjenje v sorodstvu

- Poveča možnost pojava dednih napak in bolezni
- Potomci so manj vitalni
- Prirasti so do 20 % slabši
- Pravočasno zamenjamo plemenjaka
- Pravočasno izločimo moške mladiče
- Ovni so lahko plodne že pri 5 mesecih

Parjenje v sorodu

- Pred nakupom preverimo sorodstvo
- Za reje v kontroli lahko preverimo delež sorodstva za vsako žival
- Za plemenske ovne dve testni postaji:
- Logatec za JSR in JS
- Jezersko – kmetija Kovk – ekološka reja JS ovnov
- Ponudba plemenjakov na Portalu drobnica
- Burski kozli C test na kmetijah
- Mlečni kozli le podatki kontrole

Prehrana plemenjakov

- Prehrana vpliva na kakovost semena in na libido
- Plemenske živali pravočasno odberemo
- Zmerno krmljenje, da se ne zamastijo
- Zadošča dobra paša ali odlično seno
- Pri 6 do 7 mesecih ovni tehtajo vsaj 60 kg
- Kozli pri 6 do 7 mesecih tehtajo vsaj 50 kg
- Vitaminsko mineralni dodatek!
- Zadosti surovih beljakovin v obroku

Prehrana plemenjakov

- Pri sezonskem pripustu obogatimo obrok pred vključitvijo v trop
- Vsaj 4 tedne pred pripustom dodamo 0,5 kg ovsa ali ječmena
- Pri ovnih, ki so ves čas v tropu zadošča paša ali dobra krma

Prehrana plemenskih mladic

- Proizvodne sposobnosti so odvisne od 1. leta vzreje
- Prva hrana je kolostrum
- Pri novorojenih živalih so prebavila prilagojena prebavi mleka
- Po drugem tednu starosti vključimo v obrok dobro seno in krmilo
- Na voljo morajo imeti pitno vodo
- Plemenske živali damo na pašo pri 4. do 5. mesecih
- Paša ne pokrije potreb po energiji

Prehrana plemenskih mladic

- Pri dobri paši obrok dopolnimo z 0,25 kg žita
- Seno ali slabo pašo dopolnimo s krmilom, ki vsebuje 12 do 14 % SB
- Zmerna prehrana, da se ne zamastijo
- Spolna zrelost je odvisna od oskrbe z energijo
- Za pripust se odločimo na osnovi telesne mase
- Mlečne koze prepustimo pri t.m. 40 do 45 kg
- Mesne ovce in koze pri 45 do 50 kg

Prehrana plemenskih mladic

- Pri brejih mladica poleg potreb za brejost, upoštevamo potrebe za rast
- Pomanjkljiva prehrana zavre rast, lahko pride do abortusa
- Najbolj kritična je zadnja tretjina brejosti
- Pomanjkanje hranil vpliva na izostajanje pojatev
- Pomembna je oskrba z minerali in vitamini
- Ta je najbolj kritična konec zime, oziroma pred pričetkom paše
- Vedno poskrbimo za pitno vodo

Dokup plemenskih živali

- Kupujmo iz ene reje
- Pred vključitvijo v trop jo tretiramo proti zunanjim in notranjim zajedavcem
- Kupimo dovolj težke živali
- Čim manj spreminjajmo obrok
- Pri kozah preprečimo agresijo

Prehrana v različnih proizvodnih obdobjih

- S prehrano vplivamo na:
- Proizvodnjo
- Zdravje
- Dobro počutje
- Osnova je kakovostna osnovna krma
- V času pozne brejosti in laktacije dopolnimo obrok z energijo po potrebi tudi z beljakovinami
- Minerali in vitamini!

Prehrana v različnih proizvodnih obdobjih

- Vplivi na kakovost sena in silaže:
- Botanični sestav ruše – tip tal, način rabe, število košenj, gnojenje, apnenje, količina padavin....
- Čas košnje – s staranjem kakovost pada
- Delež trav in detelj
- Način spravila – sušenje, dosuševanje, siliranje

Prehrana v različnih proizvodnih obdobjih

- Zagotoviti moramo hranilne snovi za:
- Vzdrževanje
- Telesno aktivnost – paša
- Rast
- Proizvodnjo
- reprodukcijo

Prehrana v različnih proizvodnih obdobjih

- Zagotoviti moramo:
- Vodo – ves čas dostopna čista in sveža
- Energijo – največkrat primanjkuje v obroku
- Beljakovine – pri dobri paši in osnovni krmi pokrite potrebe
- Vitamine in minerale – vedno na razpolago

Prehrana v različnih proizvodnih obdobjih

- Pomanjkanje energije pri mladičih – slabši prirast
- Starejše ovce in koze – slabša plodnost, manjša gnezda
- Slabša mlečnost
- Slabša rast volne
- Zmanjšana odpornost živali
- Večja dovzetnost za bolezni in okužbo z zajedavci
- **Krajši čas lahko črpajo telesne zaloge**

Prehrana v različnih proizvodnih obdobjih

- Beljakovine – ovce in koze prebirajo krmo
- Pojedo dele rastlin, ki vsebujejo več beljakovin
- Pomanjkanje pri slabi osnovni krmi pozimi
- Poleti ob pomanjkanju paše zaradi suše
- Spomladi in v jeseni preveč hitro razgradljivih beljakovin
- **Črpanje telesnih zalog je bolj omejeno, kot pri energiji**

Prehrana v različnih proizvodnih obdobjih

- Minerale in vitamine zagotovimo z obrokom
- Na paši pomanjkanje soli
- Največje potrebe v času rasti
- Pomanjkanje najbolj vpliva na slabšo reprodukcijo
- Dolgo pomanjkanje – akutne bolezni
- **Posledice odvisne od tega, kako dolgo traja pomanjkanje**

Prehrana v različnih proizvodnih obdobjih

- Najbolj pomembna je prehrana v času pozne brejosti
- Vpliva na rojstno maso mladičev
- Na količino in kakovost mleziva
- Na mlečnost
- Slaba prehrana- slabši sestav mleka
- Ne vitalni mladiči
- Pojav ketoze

Prehrana v različnih proizvodnih obdobjih

- V pozni brejosti 30 % manjša kapaciteta vampa
- Najbolj kritične živali z dvojčki ali trojčki
- Slaba krma zmanjša zauživanje
- Vključimo žito ali krmilo
- Količino povečamo postopoma
- Vitamini in minerali prehajajo skozi posteljico
- Pri pomanjkanju mladiči manj vitalni

Prehrana v različnih proizvodnih obdobjih

- Prehrana pred pripustom:
- Povečanje energije vpliva na več ovuliranih jajčec
- Več zarodkov vpliva na boljšo mlečnost
- Tri do štiri tedne pred pripustom izboljšamo obrok
- Lahko je dobra paša ali zvišamo energijo v obroku
- Dodamo 0,15 do 0,50 kg žita, odvisno od kondicije
- Dodatek krmimo še 2 tedna po pripustu

Vpliv prehrane na kakovost mleka in mesa

- Prehrana vpliva na sestav maščobnih kislin
- Na vsebnost in sestav beljakovin
- Na vsebnost vitaminov in mineralov
- Na aromo mleka
- Najbolj ugodna je paša
- Prehajajo tudi nezaželeni snovi
npr. aflatoksini

Hvala za pozornost!

